KADER

Orgaan voor functionarissen van het Humanistisch Verbond

5e JAARGANG - OKTOBER-NOVEMBER 1962 - NR. 4

INHOUD

DE GEMEENSCHAP

Centrum voor Humanistische Vorming 91
Afvoeren of royeren 92
Tijd en Taak 92
Functionarissen-bijeenkomst op Overvoorde 93
Wie betaalt de kosten? 94
Waarover spreken onze gespreksgroepen 95
Voorzichtig met de sympathisanten 96
Congres 1963 96
In elk geval antwoorden 97
Verslag gemeenschapsleidersbijeenkomst der Frei-Religiösen Gemeinden Deutschlands 98
Adreswijziging sprekerslijst 99
De leidende grondgedachten van het moderne a-godsdienstige humanisme en hun onderlinge samenhang 100
Wijsgerige gespreksgroep 103

GEESTELIJKE VERZORGING

Ziekenbezoek 104
Denk om de mens, in het gedoe 105
H.C.H. & P.G.R. of te wel Humanistische Correspondentiekring voor Huwelijkscontacten en plaatselijke raadslieden 108
Humanistische Stichting voor Huisvesting Bejaarden (H.S.H.B.) . . . 112

KADER

ORGAAN VAN HET
HUMANISTISCH VERBOND
INHOUDENDE

I DE GEMEENSCHAP

RUBRIEK VOOR DE GEMEENSCHAPSFUNCTIONARISSEN
REDACTIE: TH. W. POLET, EMMALAAN 16, SOESTDIJK. TELEFOON 02955-2508

II GEESTELIJKE VERZORGING

RUBRIEK VOOR DE GEESTELIJKE RAADSLIEDEN EN HUN MEDEWERKERS
REDACTIE: MEVR. D. HEROMA-MEILINK, PLESMANSINGEL 6, AMSTELVEEN, TEL. 02964—4322

ADMINISTRATIE: OUDEGRACHT 152, UTRECHT, TELEFOON 030—10163

CENTRUM VOOR HUMANISTISCHE VORMING

Men zal moeilijk kunnen beweren, dat de aangekondigde stichting van het Centrum voor Humanistische Vorming als een donderslag uit een heldere hemel op ons is neergekomen. Als onze bestuurders de moeite willen nemen in de documentatiemap te kijken, zullen ze daarin onder codenummer 602 een uitvoerig stuk aantreffen, dat een samenvatting bevat van de uitkomsten van een studie, door een commissie over dit vraagstuk verricht. Het betreffende stuk is gedateerd 11 juli 1957 en dus al ruim 5 jaar oud.
Natuurlijk is het heel wat anders, een rapport te publiceren en de discussie aan te moedigen, dan over te gaan tot het stichten van een organisatie, die zich uitsluitend met de voorbereiding en uitvoering van de door ons gewenste vorming gaat bezighouden. Maar door de wettelijke mogelijkheden, die althans voor het voortgezet onderwijs opduiken, is de zaak in een urgenter stadium gekomen en meende het hoofdbestuur dat de verwezenlijking van dit plan niet langer uitgesteld mocht worden.

Het zal duidelijk zijn, dat dit Centrum geen aangelegenheid gaat worden, uitsluitend en alleen voor leden van het Verbond. Integendeel, het biedt een mogelijkheid voor alle buitenkerkelijke ouders, die ontevreden zijn met het ontbreken van een gelijkwaardige vorming van hun kinderen tegenover de godsdienstige, om die ontevredenheid om te zetten in medewerking. Aangezien het er niet om gaat, zoals ook in de folder uitdrukkelijk gezegd is, door de vorming „humanistjes te kweken", is er geen enkel bezwaar om lid te worden van het Centrum, ook als men de beginselen van het H.V. niet onderschrijft.
Wie geen vreemde is in het Jerusalem van het H.V. en nog wel eens als spreker op openbare bijeenkomsten optreedt, weet dat het hier om een zaak gaat die veel mensen bezighoudt. Men verwacht, en dat niet ten onrechte, van ons dat we ook hier wat aan doen, zoals we aan zoveel zaken al wat gedaan hebben. En als we ons niet vergissen, dan zal deze vorming van kinderen en jonge mensen nog veel meer aanspreken dan ons werk op het gebied van de geestelijke verzorging, dat uit de aard van deze arbeid altijd voor de buitenstaander min of meer verborgen dient te blijven. Natuurlijk zijn er ook hier uitzonderingen, zoals het bezoek in zieken- en bejaardentehuizen, maar die vallen dan ook op en men is er nieuwsgierig naar.
Wil het Centrum aan de verwachtingen voldoen, dan zal het veel leden moeten hebben. Daar moeten we zeker behoorlijke aandacht aan gaan besteden en het niet laten bij een vaag gebaar van instemming. Voor ons ligt een nieuwe taak, die veel van onze aandacht en kracht zal vragen, maar grote mogelijkheden te bieden heeft.

AFVOEREN OF ROYEREN

In het mei-juninummer van vorig jaar hebben wij er op gewezen, dat het niet juist is, wanneer besturen van gemeenschappen er zonder meer toe overgaan, een lid, dat niet meer betaalt, af te voeren of te royeren. *Alleen het H.B. kan leden royeren,* uiteraard op voordracht van een gemeenschapsbestuur.
Dit bericht heeft tot gevolg gehad, dat bij het H.B. van een aantal gemeenschapsbesturen het verzoek is ingekomen een reeks van mensen te royeren, waarvan sommigen al jarenlang niet aan hun verplichtingen voldeden. Aan die verzoeken is voldaan, nadat de betrokkenen eerst bericht is, dat zij alsnog in de gelegenheid gesteld werden binnen een bepaalde termijn hun achterstallige contributie aan te zuiveren.
De besturen wordt nu verzocht in het vervolg de volgende procedure in acht te nemen:
Wanneer mondelinge en schriftelijke aanmaning zonder resultaat is gebleven, wordt aan de betrokkene bij *aangetekend schrijven* bericht, dat gezien de achterstand ten aanzien van de contributiebetaling zonder tegenbericht aangenomen wordt, dat de betrokkene geacht wil worden het lidmaatschap te hebben opgezegd.
Indien de betrokkene hiertegen protest aantekent zonder nochtans zijn contributieachterstand aan te zuiveren of hiervoor een regeling te treffen, kan een voorstel tot royement wegens wanbetaling bij het hoofdbestuur worden ingediend.
Wij dringen er met klem op aan, zich aan deze procedure te houden. Overigens kan ook het bestuur er veel aan doen, dat de contributieachterstand niet te groot wordt. In vele gevallen blijkt, dat wanneer bij een lid, die wat traag is met betalen een bezoek gebracht wordt, er dikwijls meer vergeetachtigheid in het spel is dan onwil. Is het bedrag iintussen hoog opgelopen, dan wordt het moeilijk om de achterstand in te halen, vooral bij hen, die van een klein pensioen moeten rondkomen. Het gaat niet zozeer om het geld, hoewel dat natuurlijk ook belangrijk is, als wel om het ledenverlies.

TIJD EN TAAK

20—21 oktober	Conferentie voor gespreksleiders in De Ark
28 oktober	Najaarslanddag van Socrates
3 november	Topkaderconferentie in het Erasmushuis in Utrecht
2—3 februari	Topkaderconferentie in De Ark
20—21 april	Congres in Leiden

FUNCTIONARISSEN-BIJEENKOMST OP OVERVOORDE

Op het landgoed Overvoorde — thans jeugdcentrum — juist over de grens tussen de gemeenten 's-Gravenhage en Rijswijk, werd op zaterdag 26 mei jl. een bijeenkomst van functionarissen gehouden. Zij waren bijeengekomen om tot nadere onderlinge kennismaking en uitwisseling van gedachten te komen; door de splitsing van de voormalige gemeenschap 's-Gravenhage in vier afzonderlijke gemeenschappen, de oprichting van de federatie en de uitbreiding van het werk dreigde het contact tussen hen die op de een of andere wijze aan dit werk deelnemen, verloren te gaan. Met het houden van de genoemde bijeenkomst werd beoogd, dit nadeel zoveel mogelijk te ondervangen.
Nadat de federatievoorzitter de bijna veertig aanwezigen had begroet, splitste het gezelschap zich in vier groepen die gedurende ruim een uur op ongedwongen wijze discussiëerden over enkele hun voorgelegde vragen. Na de theepauze, die verlevendigd werd door een kinderballetgroep onder leiding van mevrouw A. v. d. Noordaa-v. d. Meer, kwamen de deelnemers weer in de vergaderzaal bijeen, en brachten de groepsleiders verslag uit.
De eerste vraag luidde: „Welke houding dient men aan te nemen ten opzichte van de zgn. clubvorming binnen de gemeenschappen of de federatie? Indien deze houding niet afwijzend is, meent u dan dat ten aanzien van deze clubs bepaalde eisen dienen te worden gesteld, en zo ja, welke?"
De meningen liepen hier weinig uiteen: in het algemeen was men van mening dat het spontaan ontstaan van bepaalde clubs als een teken van gezond verenigingsleven is te beschouwen, omdat zij kunnen voorzien in een zekere behoefte, bijvoorbeeld aan gezelligheid. Voor bemoeiing van de zijde van gemeenschapsbestuur zou eerst aanleiding kunnen bestaan, als deze clubs a.h.w. een „staat in de staat" zouden gaan vormen, of activiteiten gingen ontplooien die in strijd met de grondbeginselen van het Verbond zijn. Voor een humanistische „rock and roll"-club zou geen bestaansmogelijkheid aanwezig zijn, maar het gevaar van de oprichting van zo'n club werd uiterst gering geacht. Initiatief van de zijde van gemeenschaps- of federatiebestuur bij de vorming van clubs werd niet gewenst geacht. Wel zouden bepaalde clubs — gedacht werd hierbij aan muziek-, zang- en toneelgroepen — voor bijstand door de besturen in aanmerking dienen te komen, omdat zij bij ons optreden naar buiten een bijzondere functie kunnen vervullen. Overigens dienen de clubs zelf te zorgen dat het verband met het grotere geheel niet verloren gaat.
Ook over de tweede vraag bestonden geen diepgaande meningsverschillen. Zij luidde: „In de zomer rusten de activiteiten van de gemeenschappen. Acht u dit juist, of minder gewenst? Welke activiteiten zouden naar uw mening des zomers ontplooid moeten worden?"
Door de functionarissen zelf — er waren leden van de gemeenschapsbesturen en van het federatiebestuur aanwezig, zomede verscheidene contactpersonen — werd de zomerpauze het minst betreurd. Men wilde „wel eens even uitblazen". Niettemin was men van mening dat onder de leden toch wel behoefte bestond aan het handhaven van enig contact gedurende de zomermaanden. Een enkele groep bepleitte het houden van

enkele bezinningsbijeenkomsten. Voor het overige meende men dat de activiteiten een zomers karakter dienden te hebben en voortzetting van de bekende kastelentochten of soortgelijke ontspanningsmogelijkheden zou worden toegejuicht. Zonder uitzondering was men de opvatting toegedaan dat de werkzaamheden op het gebied van de geestelijke zorg en het maatschappelijk werk geen onderbreking gedoogden.
De derde vraag was zeker niet de minst belangrijke:
„Welke taak heeft het Humanistisch Verbond in nieuwe wijken, en hoe bereikt men jonge gezinnen? In verband daarmede tevens antwoord op de vraag, aan welke eisen propaganda door het H.V. dient te voldoen".
Het was jammer dat de toegemeten tijd niet toereikend was voor een grondige behandeling van deze vraag door de discussiegroepen, zodat een algemene conclusie niet mogelijk was. Een enkele groep bepleitte een vast contactpunt in de nieuwe wijk, en een ander suggereerde de oprichting van een oppasdienst, zodat jonge ouders de gelegenheid zouden krijgen aan onze bijeenkomsten deel te nemen. Ook aan bijeenkomsten-onderschooltijd voor huisvrouwen werd gedacht.
Na de algemene discussie verzamelden de deelnemers zich aan de goedverzorgde broodmaaltijd. Vrijwilligsters en vrijwilligers (van de laatste niet zoveel) zorgden voor afwas en afdrogen, en om halfacht zette zich iedereen tot luisteren naar de heer d'Angremond, die een boeiend betoog hield over „Menselijke contacten". Hij betoogde onder meer dat er aan dergelijke contacten eigenlijk geen gebrek was, doch dat het merendeel ervan wordt ingegeven door persoonlijke en zakelijke belangen. De wijze waarop de humanist zijn medemens benadert, dient geschraagd te zijn door werkelijke belangstelling, doch ook door behoedzaamheid en schroom. Men helpt dikwijls al door slechts te luisteren. De inleiding van de heer d'Angremond gaf aanleiding tot enkele vragen en opmerkingen.
Na de koffiepauze luisterden de aanwezigen naar Mejuffrouw A. Vlietstra, die op uitnemende wijze gedeelten uit het werk van Bertus Aafjes (Een voetreis naar Rome), Annie M. G. Schmidt en Carmiggelt voordroeg. Mevrouw v. d. Noordaa oogstte veel succes met een oude Franse dans.
Omstreeks 10 uur werd deze goedgeslaagde bijeenkomst gesloten.

(Overgenomen uit „De Gemeenschap" van juni '62)

WIE BETAALT DE KOSTEN?

Onze beide raadslieden voor de geestelijke verzorging, d'Angremond en Kruyswijk houden op gezette tijden gewestelijke conferenties met hun medewerkers in de gemeenschappen. We behoeven niet te onderstrepen, dat dit uiterst belangrijk is, om deze tak van dienst goed te laten functioneren en onze vrijwilligers te ondersteunen.
Deze conferenties brengen enkele kosten met zich mee, zaalhuur (soms) en ook reiskosten voor mensen die uit een naburige plaats moeten komen. Deze kosten dienen uit de kas van het gewest betaald te worden en daarom verzoeken wij de penningmeesters van de daarvoor in aanmerking komende gewesten er een post(je) op hun begroting voor op te nemen.

WAAROVER SPREKEN ONZE GESPREKSGROEPEN?

Op de vorige conferentie voor gespreksleiders op de Ark spraken de deelnemers de wens uit, te komen tot een uitwisseling van de onderwerpen, die iedere groep bespreekt omdat het vinden van goede onderwerpen in de praktijk nogal eens wat hoofdbrekens kost. In deze zomer heeft een aantal gespreksleiders uitvoerige gegevens verstrekt over hun ervaringen in het seizoen 1961—62, waaronder ook de onderwerpen, die besproken werden. Zoals beloofd laten we hieronder de lijst van de genoemde onderwerpen volgen:

Hoe zien we het humanisme
Humanisme en opvoeding
Humanisme en militairisme
Techniek en cultuur
Nihilisme
De positie van de vrouw
De mode
Staat en macht
God is dood
Film of toneel
Waarom lid van het H.V.?
Ontmoeting
De plaats van het H.V. in de samenleving
Het contact tussen het H.V. en de leden
Verdraagzaamheid
Zorg voor bejaarden
Vrijheidsstraf
Beginselverklaring H.V.
Kan een humanist in een persoonlijk god geloven?
De moraal
Offervaardigheid
Levensgeluk
De betekenis van de kunst in het leven van de mens
Bescherming Bevolking en Rode Kruis
De gehuwde werkende vrouw
Voor- en nadelen van de welvaart
Rassendiscriminatie
Urbanisatie
Bevolkingsvraagstuk
Normbesef/waardebesef
Straf
Leven zonder zekerheid
Humanistische levensstijl
Organocratie
Chauvinisme
Vijfdaagse werkweek
Onderwijs
Taalgebruik
Woningproblemen
Het boek
Israël
Luisteren
De inhoud van Mens en Wereld
Pro en contra televisie
Nucleaire bewapening
Nieuw-Guinea
Morele herbewapening
Crematie
Geest-lichaam-ziel
Troost bij sterven
Is er een hiernamaals?
Laag ontwikkelde gebieden
Befehl ist Befehl
Wij en de christenen
Arbeidsvreugde

In vervolg op bovenstaande lijst van onderwerpen vermelden wij hieronder nog een aantal artikelen uit Mens en Wereld en Rekenschap, die een goed uitgangspunt kunnen vormen voor een groepsgesprek:

Mens en Wereld, 1962 nrs. 2 en 3, de artikelen van Prof. Enschede over: „Wat doen we met de geestelijk gestoorde delinquent?"
Mens en Wereld, 1962 nr. 13 blz. 4 artikel: „Humanistische vorming of jeugdzorg".

Mens en Wereld, 1962 nr. 14 blz. 10, artikel: „De Indische Nederlanders in de Nederlandse samenleving".

De onderwerpen van het congres te Oslo: „Naar een rijpe persoonlijkheid" en „Vrijheid in een georganiseerde wereld". Artikelen in Mens en Wereld, 1962 nrs. 10 en 11 en Rekenschap, 1962 nr. 2. Zie in dit verband tevens Rekenschap, 1959 nr. 3, artikel van Prof. ten Have over „Volwassenheid".

Enkele artikelen uit de laatste jaargangen van Rekenschap:

1959 nr. 1 Anna Blaman, „Het mensbeeld in de hedendaagse literatuur".
1959 nr. 3 V. D. W. Schenk, „Verlenging of verkorting van het leven".
1960 nr. 3 Kwee Swan Liat, „De gewone mens".
1960 nr. 3 J. P. van Praag, „Actieve verantwoordelijkheid".
1962 nr. 1 A. D. Belinfante, „Overdenking over de vrijheidsstraf".

En tenslotte nog een brochure mèt discussievragen over het onderwerp: „Democratisch verenigingsleven" uitgegeven door CO-OP Nederland, postbus 6008, Rotterdam. Prijs *f* 0,50.

J. de Leede

VOORZICHTIG MET DE SYMPATHISANTEN

In de gemeenschappen heeft men thans wel enkele mensen, die sympathisant zijn geworden. Het zouden er naar onze mening veel meer kunnen zijn, maar misschien wordt er wel niet zo achterheen gezeten, als het plan is geweest. Dat is bepaald jammer, want we hebben het instituut niet in het leven geroepen „voor de leut" maar om daarmee o.a. aan de wens van vele bestuurders tegemoet te komen.
Hoe het ook zij, de sympathisanten die er zijn worden wel in de gaten gehouden, en ontvangen ook voor de bijeenkomsten de uitnodigingen. Een andere zaak is, of men er goed aan doet hun naam en adres op te nemen in de maandbladen, zoals hier en daar de gewoonte is. We kunnen ons n.l. heel goed voorstellen, dat iemand nu liever niet wil, dat dit in ruimer kring bekend wordt. Vandaar dat we zouden willen volstaan met onder de lijst van namen van nieuwe leden, die we natuurlijk wel opnemen, slechts te vermelden „en verder nog ..... sympathisanten".

CONGRES 1963

De gemeenschapsbesturen wordt er op gewezen, dat ingevolge artikel 19 van het Huishoudelijk Reglement voorstellen vóór 21 januari en amendementen vóór 18 februari ingediend moeten worden. Het congres 1963 vindt plaats in de Stadsgehoorzaal in Leiden op 20 en 21 april.

IN ELK GEVAL ANTWOORDEN!

Toen schrijver dezes als jochie van 14 zijn loopbaan van kantoorbediende op een voor die tijd nogal grote zaak begon, waar dagelijks enorme hoeveelheden post werden verwerkt, werd hem de eerste week al duidelijk gemaakt, dat:
1. brieven altijd *zo snel mogelijk* behandeld dienen te worden en
2. dat ze onder alle omstandigheden ook *moeten worden beantwoord.*

Wat voor een commerciële onderneming geldt, is natuurlijk niet altijd van toepassing op een vereniging. In het eerste geval gaat het er om geld te verdienen, en je klanten of a.s. klanten zo goed mogelijk te bedienen. Dat dit principe tegenwoordig een weinig verwaterd schijnt te zijn, zullen we maar buiten beschouwing laten.
Maar slechte ervaringen, die we de laatste maanden hebben opgedaan, maken het nodig toch ook nog eens de aandacht te vragen voor het beantwoorden van brieven en circulaires, die we in onze organisatie op gezette tijden aan elkaar sturen. Het komt n.l. nogal eens voor en we hebben de indruk dat het euvel toeneemt, dat men *niet* antwoordt. Om misverstand te voorkomen, we hebben hierbij niemand speciaal op het oog, want het komt overal voor, en in het H.V. zowel bij besturen als bij personen.
Mogen we een enkel voorbeeld geven? Men zal zich herinneren, dat de Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme in maart een grote actie heeft gehouden, die behalve geld ook nogal wat brieven en telefoontjes tot gevolg heeft gehad van mensen, die om steun vroegen. Onze Commissie Geestelijke Verzorging wilde wel eens over concrete cijfers beschikken en daarom werd op 14 mei aan alle gemeenschapssecretariaten een vragenlijst gezonden met verzoek om opgave, of men in die gemeenschap ook met dit soort gevallen was geconfronteerd. Van de 80 gemeenschappen hebben er bij deze gelegenheid 20 een antwoord gestuurd en de rest, dus ¾ zweeg. Nu is het natuurlijk denkbaar dat men heeft gedacht, wij hebben niets gemerkt en dus is het ook niet nodig om te antwoorden. Maar dan heeft men toch de bedoeling van dit soort zaken niet goed begrepen, want hoe kunnen we een beleid vaststellen als van de 4 secretariaten er 3 geen antwoord geven, ondanks het feit dat er een enveloppe voor antwoord was bijgevoegd.
Dit geval staat helemaal niet op zich zelf, al is het wel het meest sprekende voorbeeld van de laatste tijd. Uw organisatie-secretaris heeft dit jaar een aantal besturen 4 maal om inzending van het jaarverslag moeten vragen en hij heeft ze nog niet allemaal. En als men nu maar even een kaartje schreef met de mededeling waarom men in verzuim was, dan zou dat al helpen, maar zelfs dit schijnt te veel gevraagd te zijn.
Hierboven spraken we van een toenemend euvel. Dat is veel te zacht uitgedrukt. Men zal moeten begrijpen, dat geen enkele organisatie kan functioneren, als er niet op vragen gereageerd wordt. Tenslotte worden die vragen, verzoeken om inlichtingen of uitnodigingen niet uitgestuurd om een aantal mensen werk te verschaffen, maar omdat het nodig is om de dingen te laten marcheren. Als er een conferentie wordt aangekondigd en er is een strook bij, die ingevuld dient te worden waarbij vrijwel altijd een zeer ruime termijn voor terugzending in acht wordt genomen, dan is

toch het minste wat men doet, aan dat verzoek te voldoen. Want als het antwoord uitblijft, moet er opnieuw worden geschreven of opgebeld en dat kost niet alleen een heleboel tijd, maar ook een massa geld, dat we dringend voor belangrijker zaken nodig hebben.
Het zal allemaal wel geen opzet zijn, en we begrijpen best dat onze bestuursleden ook nog wel andere dingen aan hun hoofd hebben dan het wel en wee van het Verbond. Maar wie zich beschikbaar heeft gesteld voor een functie moet ook bereid en in staat zijn die functie zo goed mogelijk te vervullen. Wie geen tijd heeft om brieven te schrijven moet geen secretariaat op zich nemen. En in de meeste gevallen is het niet nodig met dit soort stukken te wachten tot men een bestuursvergadering houdt, want dan zou het wel eens te laat kunnen zijn.
We hebben hiermede een probleem aangesneden, waar nogal wat verschillende kanten aan zitten en we hopen daar bij een andere gelegenheid nog eens op terug te komen. Voorlopig willen we volstaan met een dringend beroep om medewerking, ook al is men dan in zijn prille jeugd geen jongste bediende geweest.

Polet

VERSLAG GEMEENSCHAPSLEIDERSBIJEENKOMST DER FREI-RELIGIÖSEN GEMEINDEN DEUTSCHLANDS

Bij het eerste contact met vertegenwoordigers van bovenvermelde organisatie werden ook de gezamelijke mogelijkheden onder de ogen gezien. Wat kunnen we doen, wat kunnen we van elkaar leren?
Er kwam een uitnodiging om een conferentie bij te wonen waar over stijlvorming der bezinningsbijeenkomsten gesproken zou worden.
Aangezien dit bij ons ook een punt van bespreking is geweest en we er nog steeds niet tot vaste regels gekomen zijn, leek ons dit wel iets om er wat meer over te horen. Immers, de duitse buitenkerkelijken zijn reeds meer dan honderd jaar georganiseerd en hebben dus een veel langere ervaring dan wij. En zo ging ik dan vol verwachting als vertegenwoordigster van het Hum. Verbond naar Witten a. d. Ruhr om deze conferentie bij te wonen.
Nadat ik daar als buitenlandse gast een ereplaats kreeg en vijftien minuten om iets over de nederlandse zustervereniging te zeggen, begon deze bijeenkomst met twee, door verschillende gemeenschappen georganiseerde bezinningsbijeenkomsten. Twee zeer verschillende bijeenkomsten in de uitvoering, maar met hetzelfde karakter. Het was muziek of zang, afgewisseld met declamatie, dan een korte, goede spreker, weer muziek, declamatie enz.
Het geheel kan een uur duren, moet zeer goed harmoniëren en van prima inhoud zijn. Er zal niet nagepraat worden, men gaat onder de indruk van het gehoorde naar huis. Dat is de bedoeling van een bezinningsbijeenkomst. In de nabespreking kwam duidelijk naar voren dat het een zeer goed gebracht geheel moet zijn.

Er bleek verder dat men daar een zeer belangrijk stuk werk ziet in het vieren of herdenken van belangrijke gebeurtenissen in het leven van de leden en *niet*-leden, zoals bij geboorte, huwelijk en dood, maar ook bij het verlaten van de school op veertien-jarige leeftijd, waar de protestantse jeugd daar hun belijdenis doet.
Men noemt dit alles Kindesweihe, Jugendweihe, Eheweihe en Todesweihe. Het programma van dergelijke bijeenkomsten zijn evenals de bezinningsbijeenkomsten zeer zorgvuldig op elkaar afgestemd, maar schelen in opzet weinig met de gang van zaken in de kerken.
Het geheel spreekt het publiek echter zeer goed aan en al deze bijeenkomsten en Weihen worden zeer goed bezocht ook door de niet leden. Sprekend is b.v. dat men in de Bondsrepubliek niet minder dan 18 bezoldigde begrafenisfunctionarissen heeft, die niets anders doen dan begrafenissen organiseren.
Uit dit alles blijkt wel de behoefte van de mensen aan bepaalde binding, aan wijding en symboliek, hetgeen ook duidelijk naar voren kwam in de nabespreking door ongeveer 70 deelnemers der conferentie. Er was niemand die bezwaar maakte tegen deze bijeenkomsten zelf, men redeneerde alleen maar er over hoe het het beste zou kunnen gebeuren. Het geheel doet eigenlijk min of meer religieus aan, al wordt er dan ook muziek van Beethoven gespeeld en voorgedragen van Goethe en Schiller. Wat verwachtte ik zelf van de discussie? Wel, dat er op zijn minst iemand zou protesteren tegen deze wijdingsbijeenkomsten, dat er iemand zou zeggen, waar betalen we de zaal van die zo mooi en sfeervol moet zijn en waar halen we de prima muzikanten en declamatoren vandaan. Dit alles gebeurde niet, blijkbaar waren dit alles geen problemen. Toen ik echter, na zeer hartelijk afscheid genomen te hebben, weer naar Nederland ging waren dit wel mijn problemen en ik vroeg me af wat er zou gebeuren als wij ergens in een gemeenschap een jong bruidspaar, dat net van het stadhuis komt, in een met bloemen versierde zaal voor de groep aanwezige leden de ringen laten verwisselen en hardop voor alle aanwezigen elkaar nogmaals levenslange trouw beloven. Dit alles met als omlijsting muziek en een toepasselijke toespraak van onze geestelijke raadsman. Zouden we dan leden winnen of verliezen???
Maar zouden dan niet minder bruidsparen de eerste keer naar de kerk gaan, alleen omdat ze graag wat feestelijker willen trouwen dan op het kale stadhuis????

H. van Ackooy-Bleidiek

ADRESWIJZIGING SPREKERSLIJST

Ons H.B.-lid E. T. Hoven is *verhuisd* naar Koninginneweg 150, eveneens in Amsterdam-Zuid. Zijn privételefoonnummer is veranderd in 020-722057. Willen de gemeenschapssecretarissen dit direct na lezing wijzigen?

DE LEIDENDE GRONDGEDACHTEN VAN HET MODERNE A-GODSDIENSTIGE HUMANISME EN HUN ONDERLINGE SAMENHANG

derde aflevering

Art. 6

De onderlinge gelijkheid der levensovertuigingen en de eis tot verdraagzaamheid en gelijkberechtigdheid.

1. *De levensovertuigingen zijn onderling „gelijk", maar niet „gelijkwaardig".*

Geen enkele levensovertuiging kan volledig worden bewezen. Iedere overtuiging berust op een geloof, op persoonlijke ervaringen en existentiële beslissingen. Iedere levensovertuiging vertegenwoordigt voor haar drager zijn eigen subjectieve waarheid. In dit opzicht heeft de ene levensovertuiging niets voor op de andere, op dit punt zijn alle overtuigingen gelijk en onderling vergelijkbaar. Deze gelijkheid dient algemeen erkend te worden. Niet-erkenning leidt tot verdrukking en schending van de menselijke rechten. [1])

De erkenning van de onderlinge gelijkheid der levensovertuigingen sluit niet in, dat men deze van gelijke *waarde* moet achten. [2]) Integendeel, het is eigen aan iedere echte levensovertuiging door de drager ervan voor beter, zuiverder en meer waar te worden gehouden; anders zou men immers van standpunt veranderen. De humanist houdt zijn eigen overtuiging voor hoger en beter dan de godsdienstige, juist omdat deze laatste wegens haar dogmatisch vertrekpunt de *algemeenheid* mist, d.i., omdat zij onmogelijk tot basis kan dienen van een algemeen menselijke verbondenheid. [3])

De gedachte van de onderlinge gelijkheid der levensovertuigingen leidt in de humanistische opvatting tot twee belangrijke consequenties: de eis van verdraagzaamheid en de aanspraak op gelijkberechtigdheid.

2. *De eis tot verdraagzaamheid.*

De onderlinge gelijkheid der levensovertuigingen brengt met zich mee, dat men elkander in zijn eerlijke overtuiging dient te respecteren. Er is slechts plaats voor vergelijking en confrontatie van standpunten, voor een gesprek en niet voor een debat. [4])

Ook de gebrekkigheid van iedere persoonlijke visie noodt tot verdraagzaamheid. Met name is ons begrip van datgene wat de ander in zijn overtuiging beweegt dikwijls zeer gebrekkig. De zogenaamde dwalingen van de ander kunnen duiden op een aspect van de waarheid die ons ontsnapt. [5])

---

[1]) Zie Nederl. Gesprek Centrum, publ. 10, Kerk en Staat, 1955, pag. 10.
[2]) L.c., pag. 9.
[3]) Dr. J. P. v. Praag, Poging tot Plaatsbepaling, 1951, pag. 1-2.
[4]) L.c., pag. 3-4.
[5]) Zie Nederl. Gesprek Centrum, publ. nr. 1, Wat wil het N.G.C.?, pag. 19. Zie ook: Het Humanistisch Verbond antwoordt, 1954, pag. 18.

Het is de waarheid en de overtuiging eigen niet van buitenaf te kunnen worden opgelegd. De waarheid kan slechts in een persoonlijke worsteling verkregen worden. Een levensovertuiging laat zich niet opdringen, maar volgt een eigen innerlijke weg. Ook omwille van de altijd aanwezige en mogelijke waarheidsdoorbraak bij de ander moet de „dwaling" nooit onderdrukt worden.
Het is het eigen volgen van de waarheid als hoogste geestelijk goed dat van ons vraagt verdraagzaam te zijn ten opzichte van elkanders levensovertuiging.
Uiteindelijk en principieel fundeert de humanist de verdraagzaamheid op de ethische eis tot eerbiediging van de menselijke persoon. De menselijke persoon is in zijn eerlijke levensovertuiging volledig gegeven, ja, men kan zelfs zeggen, dat die levensovertuiging de menselijke persoon „is", want een levenswaarheid is een waarheid waarmede de mens zich vereenzelvigd heeft. De verdraagzaamheid is hiermede op de humanistische mensopvatting gebaseerd en daarmede *principieel.*
De humanist fundeert zijn verdraagzaamheid niet op twijfel aan eigen standpunt en vraagt dit ook niet van anderen. De inhoud van een levensovertuiging is een kwestie van waarheid, ten aanzien waarvan geen compromis mogelijk is, de verdraagzaamheid is een kwestie van menselijke verbondenheid. [6])
Dwalingen behoeven niet geëerbiedigd te worden. Alleen mensen hebben rechten, ook dwalenden, dwalingen echter niet. Bovendien, dwalingen en systemen, zoals humanisme, protestantisme, katholicisme, bestaan als zodanig eigenlijk niet; het zijn abstracties. Wat wel bestaat zijn: katholieken, protestanten, humanisten, en dit zijn mensen met menselijke plichten en rechten. Hiervan is er zoveel onverdraagzaamheid in de wereld, omdat wij elkaar niet als mensen tegemoet treden, maar als gepersonifieerde ideeën, waarheden, stelsels, godsdiensten, nationaliteiten en rassen. De eerbiediging van de concrete mens is misschien wel de meest centrale gedachte van het moderne humanisme. [7]) Niet een kleurloze onverschilligheid, noch een sceptisch relativisme, maar de principiële eerbiediging van de ander in zijn menselijkheid, dat is wat de humanist verdraagzaamheid noemt.
De verdraagzaamheid kent haar grenzen. Zij dienen in een samenleving te worden getrokken wanneer primaire waarden, zoals die van de persoon, het leven van de medemens, de goede zeden of de rechtsorde en ook de verdraagzaamheid zelf gevaar lopen of ernstig worden aangetast.

3. *De eis tot gelijkberechtigdheid.*

Een tweede consequentie uit de erkenning van de onderlinge gelijkheid der levensovertuigingen is die van de gelijkberechtigheid. Deze gelijkberechtigdheid is eigenlijk niets anders dan de verdraagzaamheid van de kant van de staat. Het humanisme vraagt van de staat, dat hij zich van iedere beïnvloeding en partijkeuze tegen de diversiteit van achtbare levensovertuigingen onthoudt, en de voorwaarden schept voor de vrije ontplooiing van al deze levensovertuigingen. De staat mag niet discrimi-

---

[6]) Het Humanistisch Verbond antwoordt, pag. 18-19.
[7]) Nieuwe Beginselverklaring, pag. 9.

neren. De overheid moet er zich bij voortduring van bewust zijn, dat de bekentenis tot een levensovertuiging moet worden erkend en gewaardeerd als een *persoonlijke* beslissing, die de ene mens niet voor de ander, of de staat voor zijn burgers kan nemen. Zodra de staat het geestelijk leven van een volk ernstig wil bestempelen berooft hij het geestelijke leven zijn essentie, omdat de ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid en de bezinning op menselijke waarden ernstig gevaar lopen, als zij zich niet in volle vrijheid en in voortdurende confrontatie met andere overtuigingen kunnen voltrekken. [8])

De overheid kan als zodanig geen geloof belijden. In dit opzicht dient de staat neutraal te zijn. [9]) Deze neutraliteit betekent echter niet normloosheid of ethische beginselloosheid. Want ook de staat is onderworpen aan het algemeen menselijk waardebesef, waarvan hij zelfs de hoeder moet zijn.

Uit het oogpunt van verdraagzaamheid wenst het Humanistisch Verbond *formele gelijkstelling* met de kerken, omdat het stelt, dat wat de godsdienst is voor de christen, de levensovertuiging voor de humanist is. De overheid moet deze wens bevredigen. Met name in een democratische staat, waar één der grondpeilers de eerbiediging der minderheden is en de onthouding van misbruik van de macht van het getal om minderheden hun rechten te onthouden, dringt deze eis zich sterk op. De verdraagzaamheid is dan ook niet slechts in het geding met betrekking tot het Humanistisch Verbond, maar vooral met betrekking tot de staatsburgers rechtstreeks. Elke staatsburger moet er zich van overtuigd kunnen houden, dat hem tot het uiterste zal worden vergund overeenkomstig eigen diepste overtuiging te leven. [10])

(Wordt vervolgd)

---

[8]) Het Humanistisch Verbond antwoordt, 1954, pag. 17-19. Zie verder Nederl. Gesprek Centrum, publ. nr. 9, 1954, De samenleving in Nederland, pag. 11-12.

[9]) Mr. A. Stempels in publ. nr. 4 van het Nederl. Gesprek Centrum, Staat en Cultuur, pag. 39.

[10]) Nederl. Gesprek Centrum, publ. nr. 10, 1955, Kerk en Staat, pag. 23 en 46.

WIJSGERIGE GESPREKSGROEP

Een schitterend idee brak zich banen
en wel in de kring der humanen
Men stichtte een club, die 1, 2, 3 hup
van filosofie iets wou ahnen.

De brows waren high en de brows waren low
maar ieder — o zo — zat, zonder geloof
als een poes op een stoof zich in hogere sferen te wanen.

Een deel was beleefd en bescheiden
aan 't luistren wat ànderen zeiden
Ze lieten gelaten een punthoofd zich praten
dán kwam heer de Roy tussenbeiden.

Hij vatte veel saâm en sprak uiterst bekwaam
over al die existentialisten van wie wij het fijne niet wisten.
Vriend *Sartre* was zijn favoriet
dat námen wij altijd maar niet!!
Welk feit toch de petten niet drukte want *ie-de-re* avond gelukte.

De psychologie eiste ook nog haar deel
hiervan weten de psychiáters weer veel
Twee van die genezerikken wist onze gastheer te strikken.
De een was voor Freud en de ander voor Jung
met klapp'rende oren vernamen wij toen
hoe d'illustre twee in het verre verlee
elkaar in de kraag zijn gevlogen
elkander het vestje bespogen.....

Van huize Pen zijn de stoeltjes geweest
een macht van een vracht kwam bijeen voor het feest
Zo zaten we zacht, doch — hiervoor geen klacht —
een ènkling reed op zijn velgen;
ook dat kon de vreugde niet delgen...

Wij zàten en róókten en praatten — ...
We dronken de koffie en dronken de thee van de gastvrouw en o jeminee
Vóór twaalven gingen die makkers de Beetslaan *niet* uit en de stakkers
van gastgevers reikten de jassen... en rolden in bed zonder wassen.

De ochtendstond had weêrom gif in de mond want
e-norm was de vaat na al het gepraat
en kaboutertjes zijn uit de mode. Dit is dan het eind van de ode.
Van dankbaarheid vol zijn het hart en de bol
en wij nemen de beentjes weer node...

E.W.B.-Kl.,Bilthoven

Geestelijke Verzorging

RUBRIEK VOOR DE GEESTELIJKE RAADSLIEDEN
EN HUN MEDEWERKERS

ZIEKENBEZOEK

Uit ervaring weten vele ziekenbezoekers en gewezen patiënten van algemene ziekenhuizen dat godsdienstige geestelijke verzorgers dikwijls zeer opdringerige methoden hanteren waar patiënten zich zeer moeilijk tegen kunnen verweren. Maar gelukkig horen we tegenwoordig ook andere geluiden en met name bij bepaalde hervormde predikanten zien we een aanpak die in grote lijnen lijkt op de manier waarop wij het ziekenbezoek van begin af aan hebben verricht.
Het leek me daarom wel eens aardig om een samenvatting te geven van enkele artikelen uit „Woord en Dienst", het orgaan voor het hervormd kerkewerk, van Dr. J. C. J. Burkens „Plaats en arbeid van de predikant in het algemeen ziekenhuis". Ik hoop dat het voor enkele ziekenbezoeksters aanleiding geeft om over hun ervaringen te schrijven.

A. Treurniet-Wiersma

Woord en Dienst 12 mei 1962 — Dr. J. C. J. Burkens.

Plaats en arbeid van de predikant in het algemeen ziekenhuis.

„Elke pastorale zorg moet persoonlijk zijn. Elke ongevraagde zorg is uit de boze vooral in de vorm van een publiek gebed op zaal.
Het doet bijna nooit goed althans veel zeldzamer dan de predikant zich voorstelt; en het wekt heel dikwijls sterke weerstanden op: bij patiënten die er niet van gediend zijn, bij artsen, bij verpleegsters die hun werk toch moeten staken. Ik vraag mij af of predikanten zich de weerstanden die zulk een publiek gebed opwekt altijd voldoende realiseren, juist omdat een aan bed gebonden patiënt er zich niet aan kan onttrekken en omdat de verpleegster dit dikwijls voelt als een opgedrongen ingrijpen op haar zaal. Een predikant kan wellicht als hij net op tijd op zaal is wanneer stilte gevraagd wordt voor het eten, een kort gebed uitspreken maar ook dat eist grote tact en terughouding. De patiënt die niet bidt of niet bidt vóór het eten, voelt dit als een zekere inbreuk op zijn vrijheid en de patiënt die wel bidt vóór het eten, is niet overtuigd dat de predikant het beter doet dan hij zelf. Een stilte voor het eten wordt door elke patiënt aanvaard en het ontbreken daarvan merkwaardig genoeg ook door de niet-bidder, als stijlloos gevoeld mits zijn eigen vrijheid wordt geëerbiedigd.

De predikant moet liefst op vaste tijden komen i.o.m. de hoofdzuster. Vóór de predikant op een afdeling rondgaat moet hij de hoofdzuster, de eerste verpleegster of het zaalhoofd vragen of het schikt.
Wanneer een predikant niet aan het ziekenhuis is verbonden als ziekenhuispredikant, doch incidenteel op zaal komt om patiënten te bezoeken moet hij bedenken in zekere zin een „gast" te zijn. Hij moet dus ook voor een enkel bezoek een zaalzuster vragen of het schikt. Met name geldt dit voor een vrouwenzaal en voor de vrouwelijke predikant voor de mannenzaal.
Wanneer de predikant vóór zijn bezoek dus even de verpleegster benadert, kan hij meteen van de gelegenheid gebruik maken om enkele inlichtingen te vragen met name wie pastorale zorg behoeft en of er omstandigheden zijn waarmede hij beter rekening zal houden.
Moet de predikant rondgaan bij alle patiënten die staan op zijn lijstje van geloofsgenoten of moet hij van te voren vragen of men zijn bezoek op prijs stelt? Ik geloof: het laatste althans voor het eerste bezoek.
In zijn wijk kan de predikant aanbellen (al zal ook hier, dacht ik, een afspraak beter zijn) maar thuis kan men neen zeggen; de zieke, die machteloos op zijn bed ligt, voelt het nog al eens als een gebrek aan eerbied voor zijn persoon als de geestelijke verzorger ongevraagd komt. En als de zuster het van te voren vraagt wordt veel meer ja gezegd dan men zou verwachten. Ik weet echter dat ervaren ziekenhuispredikanten het hier niet mee eens zijn, menen dat te dikwijls neen gezegd zou worden door patiënten die pastorale zorg behoeven en ervaren hebben dat met een goede gesprekstechniek een patiënt die oorspronkelijk voor een bezoek niets voelt, toch goed benaderd kan worden. Ik aanvaard dus dat verschillende aanpak mogelijk is, maar ik zou toch willen pleiten voor een blijvend besef van de relatieve weerloosheid van de patiënt, welke voortdurende takt eist om ressentimentsgevoelens te voorkomen. Als een patiënt alleen ligt is het altijd verstandig zich even aan te laten kondigen en te vragen of het bezoek schikt. Voor herhaald bezoek is belet vragen niet meer nodig maar wel is het beter bij de zuster te informeren hoe de toestand van de zieke is."

13. DENK OM DE MENS, IN HET GEDOE

Natuurlijk, het gedoe is immers om de mens begonnen!
Toch kunnen bezigheden ons zo te pakken krijgen, dat de mens zelf erin verloren raakt; en zij kunnen op hun beurt gaan verflauwen, omdat we er geen menselijke waarden meer in beleven. Het is daarom zaak, ons doen en laten telkens te herzien, opnieuw te richten naar de mens zelf.
Dit willen we in het volgende illustreren aan een drietal voorbeelden van het terrein der geestelijke verzorging. Of eigenlijk is het andersom: Enkele practische en technische punten uit ons werk moesten deze keer eens aan de orde komen. En bij het zoeken, of daar ook een gemeenschappelijk element in zat, bleek dit de zorg om de mens te zijn.

Waar woont hij?

Door regelmatig contactbezoek doet men regelmatig ontdekkingen. Zo ontmoette de huisbezoeker in een van onze gemeenschappen een tot nog toe onbekend medelid, die in een andere wijk van dezelfde stad gewoond had en daar veel voor het Verbond had gedaan. Hij woonde al lang op dit nieuwe adres en bleek spoedig tot medewerking bereid — maar ja, hij was nu eenmaal niet een type, die zichzelf zou hebben aangeboden, ook al had men hem nòg jaren vergeten. Op samenkomsten zou hij ook niet ontdekt zijn, want die liggen hem niet.
Een andere keer treft men een langdurig zieke, die best wat belangstelling of hulp kon gebruiken, maar die evenmin uit zichzelf daarom vroeg. Iemand die ons nodig heeft of iemand die wij nodig hebben — in beide gevallen raakt veronachtzaming de fundamenten van het werk. Daarom is bij verhuizing bijzondere attentie nodig op het doorgeven van adreswijziging:
Door het medelid zelf en door zijn wijkhoofd aan het bestuur. Door het bestuur aan ons centraal bureau in Utrecht. En als er bijzonderheden zijn zoals de bovengenoemde, kan men nog een extra berichtje zenden naar de gemeenschap van aankomst. Voor deze gemeenschap geldt vooral: het bezoek aan een nieuw ingekomen lid nooit langer dan enkele weken laten wachten.
Daarmee is de reeks dan gesloten. Jammer, dat nu eens deze, dan gene schakel wordt verwaarloosd. Met name het uitstel of verzuim van bezoek aan nieuwe leden heeft soms tekorten in menselijkheid opgeleverd, die ons beschaamd doen staan tegenover anderen en onszelf.
Bij het in- en uitgaan van bankbiljetten letten we wel degelijk op de administratie. En hier gaat het om méér.

Wie is hij?

Of hij een chronische zieke is of een mogelijke medewerker of wat dan ook, zorgvuldige administratie bleek te behoren tot de basis van menselijke aandacht en dus ook van geestelijke verzorging. Maar bij een basis kan men niet blijven staan. Temeer, omdat mensen, ook van buiten het Verbond, zich tot ons wenden om hulp.
Zo bij voorbeeld een heer (u begrijpt, dat ik geen bepaalde personen op het oog heb, maar iets wat telkens voorkomt), die onze medewerking vraagt bij een sollicitatie. Hij zegt veel tegenslag te hebben ondervonden, en dat de instanties die hem behoorden te helpen, hem eerder tegenwerken. De geestelijk raadsman ter plaatse twijfelt aan de gegeven voorstelling van zaken; hij voelt wel aan, dat er andere problemen achter zitten. Bij een der betreffende instanties heeft hij een goede relatie, en nu overweegt deze geestelijk raadsman, daar inlichtingen te gaan inwinnen. Gelukkig heeft hij het bij nader inzien niet gedaan.
Voor de economische of maatschappelijke kant van het werk kan zoiets nodig zijn, maar daarvoor dient men dan ook naar andere instellingen te verwijzen. In geestelijke verzorging, waar persoonlijk vertrouwen een der eerste voorwaarden is, dient men achter de rug van zijn cliënt geen informaties te gaan winnen. Daarom kan men wel vermoeden of doorhebben, dat de ander onwaarheid spreekt of denkt; maar de innerlijke tegenstrijdigheid die daarachter ligt, zal uit de cliënt zelf naar boven

moeten komen. Niet doordat hij wordt betrapt of aan de tand gevoeld, maar juist doordat hij zich steeds meer durft bloot te geven, omdat hij hier geen veroordeling vreest.
Eerst dan kan men samen gaan zoeken naar de oorzaak van zulke conflicten en naar een antwoord. Dit „samen" wordt verstoord, de onbevangenheid is weg, wanneer de raadsman een beetje de rol gaat spelen van ontmaskeraar namens de samenleving; ook al zou hij dit voor zijn cliënt verbergen. Iemands maatschappelijke moeilijkheden hebben hun kern in hemzelf, die wij het best leren kennen in rechtstreeks contact. Om die kern is het op ons terrein te doen.

Wie helpt?

De mens zelf te beleven gaat dus boven hem te beoordelen of te behandelen. Maar juist in deze beleving kunnen moeilijkheden blijken, die in de eerste plaats hulp vragen van andere dan specifiek-geestelijke aard; b.v. medisch, psychologisch of sociaal.
De meneer, die ik in het vorige hoofdstukje als voorbeeld koos, kan aan een stoornis lijden die hem tot gevaar maakt voor zichzelf en voor anderen. Nu is het wel gebeurd — en waarom zou het niet ook onze medewerkers kunnen overkomen? — dat goedwillende leken maandenlang met zo iemand hebben voortgetobd, terwijl de toestand intussen verergerde tot ongeneeslijkheid toe. Zeker, ook onder deskundige handen kan dat gebeuren; maar als iemand met het juiste adres in contact is gebracht, hebben wij het mogelijke tenminste gedaan. En dat kunnen we niet zeggen, wanneer we een situatie weken- of maandenlang „onder ons" gehouden hebben, waarvan later blijkt dat ze bij anderen thuis hoorde.
Is het echter wel mogelijk dit te beoordelen, ook voor een weinig geschoolde vrijwilliger? Dikwijls niet, en daarom is in elke zaak van belang overleg vereist met een deskundige: Een arts, een maatschappelijk werker, een psycholoog; of uiteraard de landelijke geestelijk raadsman, die hiervoor in elk geval tijd moet kunnen vrijmaken. Indien verwijzing inderdaad moet plaats vinden, is het nog een kunst, de juiste instantie te vinden en op menswaardige wijze het contact tot stand te brengen; dit onderwerp vraagt een artikel op zichzelf en meer dan dat.
Er schuilen nl. ook gevaren in te gemakkelijk of te vlug verwijzen. Men maakt iemand tot „geval" door hem te sturen van het kastje naar de muur zonder dat ooit enig mens zich voor hem inzet en wordt tot het vaste punt, waarheen hij altijd kan terugkeren. Juist hier ligt voor de geestelijk raadsman een taak. Die taak goed te onderscheiden, is slechts mogelijk door ervaring of door overleg met een ervaren kracht. Stel dat overleg niet uit; het is niet minder dan het lot van een mens, waarin u bent gemoeid.

Besluit

Dat we ditmaal op enkele concrete gevaren moesten wijzen, heeft een gunstige achtergrond: Er wordt steeds meer positief werk verzet. Ook in de verschillende opzichten, die hierboven aan de orde kwamen, en die we aldus kunnen samenvatten:

1. Aandacht voor alle leden en belangstellenden; ook wat betreft adressen en verhuizingen: om henzelf en om de gemeenschap.
2. Een cliënt niet buiten hemzelf om „behandelen", maar hem leren verstaan in rechtstreekse ontmoeting.
3. Deskundig optreden, ook van de vrijwilliger: door tijdig overleg met de beroepskracht.

In de practijk is het dikwijls moeilijk het ene punt met het andere te combineren. Toch zijn de verschillende eisen wel in hun spanning te handhaven. Vooral door ons gedoe steeds opnieuw te oriënteren aan de concrete mens.

Kruyswijk.

H.C.H. & P.G.R.
OF TE WEL
HUMANISTISCHE CORRESPONDENTIEKRING VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
EN
PLAATSELIJKE GEESTELIJKE RAADSLIEDEN

In het afgelopen jaar is door de Raad van beheer van de Humanistische Correspondentiekring voor Huwelijkscontacten (H.C.H.) meerdere malen een beroep gedaan op enige P.G.R.'s om medewerking. Te verwachten valt dat de medewerking van plaatselijke raadslieden zich zal voortzetten, wellicht uitbreiden.
Het bureau waar alle werkzaamheden — belangeloos — t.b.v. de H.C.H. wordt verricht, kan nog geen prognoses vaststellen over continuïteit van aantallen van aanvragen, inschrijvingen, etc. Daarvoor is langere tijd nodig; de thans beschikbare cijfers vertonen een vrij regelmatige curve van aanvragen.

Eén jaar H.C.H.

Het bureau startte in juli 1961 met een groot aantal aanvragen om inlichtingen n.a.v. een (nogal geromantiseerde) reportage in het weekblad „Margriet" over de werkwijzen van de in Nederland op levensbeschouwelijke basis werkzame huwelijksbureaus (R.K. en Ned. Herv.); in deze reportage werd tevens de voorgenomen oprichting van een bureau op humanistische grondslag gememoreerd. Tengevolge van deze niet verwachte toeloop is door de Raad van beheer allereerst gestreefd naar een zo verantwoord mogelijke verwerking van alle ingekomen aanvragen *).

*) In dit artikel wordt ervan uitgegaan dat men met de werkwijze van de Correspondentiekring bekend is; bij postbus 210 is ten allen tijde de inlichtende brochure aan te vragen.

De P.G.R. verschijnt

Een van de problemen waarvoor de Raad van Beheer werd geplaatst, was o.a. de vraag in welke stadium van behandeling van aanvragen een P.G.R. ingeschakeld zou moeten worden. Dàt een P.G.R. „ergens" in dit werk zou moeten worden betrokken, stond bij voorbaat vast: in de brochure: „Inlichtingen over Voorwaarden en Werkwijze van de Humanistische Correspondentiekring voor Huwelijkscontacten" leest men (pag. 3)

„In de regel zullen degenen, die ingeschreven wensen te worden of reeds ingeschreven zijn desgewenst persoonlijk contact kunnen hebben met mannelijke of vrouwelijke geestelijke raadslieden die door het Humanistisch Verbond zijn benoemd. Dit contact kan op verzoek van de betrokkene tot stand komen, doch ook op verlangen van de Raad van beheer".

Een aantal van deze persoonlijke contacten van candidaten met P.G.R.'s is in het afgelopen jaar gelegd, zowel op verzoek van deelnemers aan de correspondentiekring als op verlangen van de Raad van beheer.

Op verzoek van de deelnemer

De redenen waarom candidaten om contact met een raadsman(vrouw) vragen, zijn vele;

a. men wil iets meer vernemen over de werkwijze van het bureau,
b. men is nieuwsgierig naar mogelijke kansen (vraag naar verhoudingsgetallen van mannelijke/vrouwelijke deelnemers),
c. men vraagt of reductie op het inschrijfgeld mogelijk is,
d. vermeldt het correspondentiebulletin *alle* ingeschrevenen of wordt door het bureau selectie toegepast?

Antwoord op a

De ervaring van het bureau is dat de candidaat de brochure in vele gevallen slechts vluchtig doorbladert in plaats van aandachtig leest; in de meeste gevallen zal het gezamenlijk lezen van de brochure door P.G.R. en betrokkene de nodige verheldering geven. Bovendien kan de P.G.R. verwijzen naar de mogelijkheid — genoemd op pag. 8 van de brochure — om nadere inlichtingen te vragen aan het bureau, postbus 210 te Utrecht.

Antwoord op b

Een zeer begrijpelijke vraag, die echter niet is te beantwoorden omdat de verhoudingscijfers tussen mannelijke en vrouwelijke deelnemers zich voortdurend wijzigen.

Antwoord op c

Ten aanzien van vragen aan de P.G.R. gesteld of reductie, termijnbetaling of vrijstelling van het inschrijfgeld (*f* 75,—) mogelijk is, kan worden medegedeeld dat het bureau in deze het advies volgt wat door de betrokken P.G.R. wordt verstrekt.

Antwoord op d

Het bureau past slechts in één situatie selectie toe, nl. bij zéér uiteenlopende leeftijdsverschillen. Het wel een geuite vermoeden dat naar intellectuele, financiële of naar welke andere normen dan ook zou worden geselecteerd is onjuist; deelnemers uit alle rangen en standen worden „Zonder aanziens des persoons" in het correspondentiebulletin opgenomen.
Het lijkt mij voor de P.G.R. nog van belang te weten dat het bureau streeft naar een regelmatig verschijnen van het correspondentiebulletin, t.w. éénmaal per drie maanden.

Ook „dieper" gaande vragen worden de P.G.R. voorgelegd, zoals:
„Zal ik op mijn leeftijd nog aan een huwelijk beginnen?"
„Is het huwelijk eigenlijk niet hetzelfde als in een trein te stappen, waarvan men niet weet of ooit de plaats van bestemming wordt bereikt?"
„Is mijn beroep (langdurige afwezigheid) niet funest voor een goed huwelijks- en gezinsleven?"
„Moet ik een partner kiezen wiens verstandelijke vermogens gelijk zijn aan die van mij of in geringe of meerdere mate er bovenuit gaan?"
„Mag men in een huwelijk romantiek en rede tegen elkaar afwegen?"

De lezer verwachte nu niet opnieuw enige malen het hoofd: „Antwoord op . . ." deze soort van vragen houden slechts zeer ten dele verband met een eventuele aanmelding bij de correspondentiekring, zij zijn van veel meer algemene aard en de raadsman(vrouw) stuit ook buiten de H.C.H. op deze problematiek van liefde en huwelijk.

De vertrouwenspersoon

Het staat er zo simpel: „de vertrouwenspersoon". Vanuit het bureau wordt grote waarde gehecht aan deze figuur, niet slechts om een bevestiging te ontvangen dat de vragen door de a.s. deelnemer(neemster) naar waarheid zijn ingevuld, maar óók voor de (gelukkig zeer zeldzame) gevallen waarin de candidaat moet worden afgewezen kan het bureau met de vertrouwenspersoon overleg plegen over zulk een afwijzing. Geen overleg over de oorzaken, de redenen van de afwijzing; deze worden nimmer „vrij" gegeven, maar beraad omtrent de wijze waarop zulk een verdrietig bericht kan worden doorgegeven, beraad ook over de vraag of de afgewezen cadidaat op de vertrouwenspersoon „terug kan vallen". Gebleken is dat bij meerdere candidaten een huiver bestaat om zich tot enig hem of haar bekende persoon te wenden met het verzoek om als „vertrouwenspersoon" te fungeren t.b.v. de correspondentiekring. Uit een briefwisseling met een onzer P.G.R.'s moge ik citeren: „Zelfs het opgeven van referenties stuit op bezwaren; eigenlijk wenst men voor de gehele buitenwereld — zelfs voor eigen familie — niet te weten dat men tot deze weg zijn toevlucht neemt".
In de kern van de zaak worden we hier geplaatst voor het vraagstuk van de psychologie van de normale mens (zij het dat „normaal" ten allen tijde een hoogst précair begrip is) en van de cultuur in het algemeen. Onder psychologie worde dan de wetenschap verstaan van de wijze, waarop het individu reageert op de hem omringende cultuur.

De vertrouwenspersoon! Is zo iemand inderdaad in onze tegenwoordige samenleving voor velen slechts ternauwernood te vinden? Domineert een stuk valse schaamte of te-zeer-geprononceerd-burgerlijk-fatsoen, omdat de ware Jacob of de ware Jacoba niet op de „gewone" wijze is komen opdagen?
Is het voor de mannelijke candidaat gemakkelijker de vertrouwenspersoon te vinden dan voor zijn vrouwelijke collega? Waarom? Speelt ook hier de „dubbele moraal" nog een rol?
Duidelijk is dat voor de P.G.R. hier een taak kan liggen, nl. om met de candidaat na te gaan welke motieven hem of haar weerhouden zich tot de bekende te wenden; de belemmeringen mee af te wegen of men zich behoeft te generen een tot heden minder gekende weg in te slaan; mee helpen zoeken in wellicht iets ruimere kring dan die de candidaat heeft getrokken.
Een onzer P.G.R.'s die met een a.s. deelnemer over de niet te vinden vertrouwenspersoon sprak („Heus, ik weet niemand"), noemde de huisarts. En hoewel ook deze mogelijkheid in de inlichtingenbrochure met name wordt genoemd, kwam het verlossende antwoord: „hè ja, aan hem heb ik helemaal niet gedacht".

Contacten op verzoek van de Raad van beheer

Deze Raad kan eveneens de candidaat verzoeken zich tot een (door de Raad aangewezen) P.G.R. te wenden, in de meeste gevallen om een juister beeld, een beter inzicht te verkrijgen omtrent (nog) niet duidelijke situaties. Het door de P.G.R. uitgebrachte rapport van het contact met de betrokken persoon kan verhelderend werken; kan a.h.w. een sluitstuk vormen voor een oordeelsvorming.
De Raad stelt prijs op een onbevangen oordeel; enkele P.G.R.'s hebben mij gevraagd om tevoren ingelicht te mogen worden om welke reden de Raad de candidaat naar de raadsman/vrouw verwijst, althans geïnformeerd te worden waaraan de P.G.R. in het contact met de a.s. deelnemer speciale aandacht dient te wijten.
Het komt mij voor dat een vooraf verstrekte informatie of opdracht de objectiviteit van het oordeel van de P.G.R. kan schaden; hierbij moge worden opgemerkt dat de door de raadsman/vrouw verstrekte gegevens nimmer aanleiding kunnen zijn om op *deze* gegevens de candidaat af te wijzen. Stelt de Raad een onderhoud met een P.G.R. op prijs dan wordt — na goedkeuring van de betrokkene te hebben verkregen — een copie van het schrijven wat de a.s. deelnemer werd toegezonden, gestuurd naar de betreffende P.G.R.

Al met al geen eenvoudige taak die aan de P.G.R. wordt toevertrouwd, zoals trouwens elk contact tussen cliënt en raadsman/vrouw geen simpele zaak is. Recepten zijn — gelukkig — niet verkrijgbaar, elk contact vraagt „contact" d.w.z. „aansluiting" en ook voor deze menselijke verhoudingen geldt als voor alle: wikken en wegen, behoedzaamheid, eerbiediging. „Alleen kwakzalvers twijfelen niet" heeft Voltaire eens gezegd.

Zowel de Raad van beheer als de Raad van advies zoeken voortdurend naar verbetering van werkwijze, naar verfijning van te volgen methode, naar meer en beter inzicht.
Raad van beheer en uitvoerend bureau zijn erkentelijk voor de medewerking van onze P.G.R.'s, wij zullen het op prijs stellen op de hoogte te blijven over uw ervaringen met, opmerkingen van deelnemers aan de correspondentiekring. Geeft deze door aan de centrale geestelijke raadsman.

D.d'A.

HUMANISTISCHE STICHTING VOOR HUISVESTING BEJAARDEN (H.S.H.B.)

Zoals u bekend is stelt de H.S.H.B., die gevormd wordt door de verenigingen De Vrije Gedachte, Het Humanistisch Verbond en Humanitas, zich ten doel het bevorderen van de totstandkoming van bejaardentehuizen op humanistische grondslag. Als eerste vrucht van haar arbeid is enige jaren geleden het A. H. Gerhardhuis in Amsterdam verrezen.
Gesteund door de H.S.H.B. zijn in vele plaatsen van het land initiatieven genomen ook een bejaardentehuis tot stand te brengen. In een aantal gevallen zijn deze intitiatieven uitgegroeid tot concrete plannen, die binnen enkele jaren verwezenlijkt zullen zijn.
Gezien de grote behoefte die er aan bejaardentehuizen is en gezien de achterstand die de buitenkerkelijken ten opzichte van het rooms katholieke en het protestants-christelijke volksdeel hebben, wil de H.S.H.B. een grotere activiteit gaan ontwikkelen. Daartoe, èn om met de in vele plaatsen reeds bestaande contacten tot concrete resultaten te komen, heeft het bestuur van de H.S.B.H. de heer F. van den Berkhof te Amsterdam met ingang van 1 september 1962 benoemd tot directeur van het bureau der stichting.
In humanistische kringen is de heer van den Berkhof geen onbekende. Bij de oprichting van het Verbond in 1946 werd hij belast met de leiding van het Centraal Bureau, welke functie hij gedurende ruim 11 jaar vervulde. Daarnaast had hij zitting in tal van commissies. Van 1957 tot nu was de heer van den Berkhof werkzaam in het bedrijfsleven.
Wij wensen van den Berkhof van harte geluk met zijn benoeming en wij hopen dat het doel van de H.S.H.B. mede door zijn werkzaamheid in belangrijke mate verwezenlijkt zal worden. Daartoe is het echter allereerst nodig dat onze gemeenschapsbesturen, tezamen met de besturen van de plaatselijke afdelingen van Humanitas, zich afvragen of er ter plaatse in beginsel de mogelijkheid en de animo aanwezig zijn om te komen tot de oprichting van een plaatselijke stichting. De heer van den Berkhof is dan gaarne bereid met u te komen spreken over de verder te nemen stappen. Hij zal te bereiken zijn op het Bureau der Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden, p/a A. H. Gerhardhuis, Slotermeerlaan 1, Amsterdam-W., telefoon 020-130811. Zijn telefoonnummer thuis is 020-735158.